

АГЕНТИИ ОМОРИ НАЗДИ ПРЕЗИДЕНТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Бо Фармоиши Директори Агентии омори назди Президенти
Ҷумҳурии Тоҷикистон аз _____ .с.2023 № _____ тасдиқ карда шудааст

Дастурамали

Шакли №2 –СА (фаврӣ)

Ҳисоботи фаврӣ дар бораи ба қор андохтани объектҳо, фондҳои асосӣ ва истифодаи сармоягузорӣ ба сармояи асосӣ (маблағгузорӣ).

Мафҳумҳои асосӣ

Сармоягузорӣ ба сармояи асосӣ - маҷмӯи хароҷоте, ки ба сохтмон, таҷдид (аз ҷумла васеъкунӣ ва навсозӣ)-и объектҳо, ки боиси афзоиши арзиши ибтидоии онҳо мегардад, ба даст овардани мошин, таҷҳизот, воситаҳои нақлиёт, таҷҳизоти истеҳсоли ва маишӣ, ташаккули галаи ҳайвонҳои қорӣ, маҳсулдеҳ ва зотӣ, шинонидан ва парвариши зироатҳои бисёрсола равона гардидааст.

Ба сармоягузорӣ ба сармояи асосӣ дохил мешавад сармоягузорӣ ба объектҳои моликияти зеҳнӣ: қорҳои илмӣ, адабиёт ва санъат; Нармафзори компютерӣ ва маҳзани маълумотҳо, ихтироот, моделҳои муфид, намунаҳои саноатӣ, дастовардҳои селексионӣ, хароҷоти ҷустуҷӯии амалигардидаи ғайримоддӣ, хароҷот барои қорҳои илмию тадқиқотӣ ва таҷрибавию лоиҳакашӣ, қорҳои технологӣ ва ғайра.

Хароҷотҳо барои ба даст овардани объектҳои нопурраи сохтмонӣ ва воситаҳои асосӣ дар бозори дуюмдараҷа ба ҳаҷми сармоягузорӣ ба сармояи асосӣ ба назар гирифта намешаванд. Сармоягузорӣ ба сармояи асосӣ бе андоз ба арзиши иловашуда ба ҳисоб гирифта мешавад (ба истиснои ҳолатҳое, ки тибқи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон ААИ ба арзиши воситаҳои асосӣ ва доройҳои ғайримоддӣ дохил карда мешавад).

Сармоягузорҳо ба доройҳои ғайримолиявӣ ғайриистеҳсоли – хароҷотҳои шахсони ҳуқуқӣ барои ба даст овардани моликият ба қитъаи замин, объектҳои истифодабарии табиат, қарордодҳо, шартномаҳои иҷора, иҷозатномаҳо (аз ҷумла ҳуқуқи истифодаи объектҳои табиӣ), эътибори қорӣ («гудвил») ва робитаҳои қорӣ (доройҳои маркетингӣ) дохил мешаванд.

Хароҷотҳо барои ба даст овардани қитъаҳои замин ва объектҳои истифодабарии табиат дар асоси ҳуҷҷатҳои аз ҷониби мақомоти давлатӣ оид ба захираҳои замин ва идоракунии замин мутобиқи ҳисобҳои пардохт ё қабули пардохт инъикос карда мешаванд.

Агар ҳисобу китоб барои қорҳои (хизматрасонӣ) иҷрошуда бо аъёри хориҷӣ анҷом дода шуда бошад, пас ин ҳаҷмҳо тибқи қурби муқаррарнамудаи Бонки миллии Тоҷикистон дар лаҳзаи иҷрои қор (хизматрасонӣ) ба сомонӣ табдил дода мешаванд. Хароҷотҳо барои хариди мошинҳо, таҷҳизот ва дигар воситаҳои асосӣ, ки бо аъёри хориҷӣ амалӣ

гардидаанд дар санаи қабули декларатсияи гумрукии бор барои барасмиятдарории гумрукӣ, лаҳзаи убури сарҳад ё тибқи шартҳои шартнома муқарраршуда бо сомони аз нав ҳисоб карда мешавад.

Тартиби пур кардани ҳисобот

Субъекҳои хоҷагидор (фармоишгарон), соҳибкорон (корхонаҳою ташкилот, лоиҳаҳои сармоягузорӣ, бинокорон), ки дар банди 2.1. оварда шудаанд, дар бораи ин шакл ҳисобот тайёр ва пешниҳод мекунанд. Ҳангоми тартиб додани ҳисобот корхонаҳои хурде, ки ба шакли моликияти коллективӣ тааллуқ доранд, танҳо ҷасли 1, дар ҷасли 3 бошад, сатрҳои 2, 3,4,5,3,7 ва 11 пур карда мешавад.

Дар бораи сохтани иншоотҳои таъиноти истехсолӣ

Ин ҷаслро субъекҳои хоҷагидор (фармоишгарон), соҳибкорон (корхонаҳою ташкилот, лоиҳаҳои сармоягузорӣ, бинокорон) ҳамаи шаклҳои моликият сарфи назар аз тобеияти идоравӣ, ки ба сохтмон, таъмир ва насби дастгоҳу таҷъизот иншоотҳои таъиноти истехсолӣ машғуланд, пур мекунанд.

Дар ҳисоботи оид ба сохтмони асосӣ мафҳумҳои зерин татбиқ карда мешаванд; «сохтмон», «навбати бинокорӣ», «маҷмӯи ба истифода додашаванда» ва «объекти бинокорӣ».

Маҷмӯи бино ва иншооти (объектҳо), сохтмон, васеъ ва таҷдид кардани бинокорӣ мебошад, ки маъмулан аз рӯи ҳуҷҷатгузории лоҳиявию сметаӣ ба амал бароварда мешавад.

Агар сохтмонҳо, васеъ ё таҷдид кардани корхонаро аз рӯи лоиҳа ва сметаи объекти алоҳида иҷозат дода шуда бошад, дар он сурат ин сохтмонҳо сарфи назар аз он ки онҳо дар як ё якчанд майдони бинокорӣ ҷой гирифтаанд, маҷмӯи объектҳои сохташаванда, васеъ ва таҷдидшавандаи истехсолӣ мебошанд. Нишондиҳандаи лоҳиявию сметаии ҷунин сохтмонҳо бо роҳи ҷамъ кардани нишондиҳандаҳои иншоотҳо ё хароҷоти барои давраи ба нақша гирифташуда ба инобат гирифта шудаанд, муайян карда мешаванд.

Ба навбати сохтмони корхонаи саноатӣ як қисми бо лоиҳа (лоиҳаи кор) муайяншудаи корхона, ки истехсолӣ маҳсулот ё хизматрасониро таъмин мекунад, дохил мешавад; вай аз як ё якчанд маҷмӯи ба истифода додашаванда иборат буда метавонд.

Маҷмӯи иншоотҳои ба истифода додашаванда аз иншоотҳои зерин иборат аст; маҷмӯи (ё як қисми онҳо) иншоотҳои асосӣ, ёрирасон, хизматгузор, энергетикӣ, нақлиётӣ ва хоҷагии анбор, алоқа, коммуникатсияи муҳандисӣ, ҳифзи муҳити зист, ободонӣ мебошанд, ки истехсоли маҳсулот ё хизматрасонии барои ин маҷмӯи ба истифода додашаванда аз рӯи лоиҳаи (лоиҳаи корӣ) пешбинӣ шуда, инҷунин барои

кормандон шароити муътадили беҳдошту маишии меҳнатро мувофиқи меъёрҳои амалкунанда таъмин мекунад.

Ба иншоотҳои сохтмон дохил мешаванд; ҳар бино ё иншооти алоҳида ба ҳамаи дастгоҳ, асбобу анҷом, долон, гузаргоҳ, шабакаи муҳандисии дохилии обрасонӣ, канализатсия, лӯлаи гармирасонӣ, хатти барқрасонӣ, нуктаҳои алоқа, биноҳои дар ҳавлӣ сохташудаи ёрирасон ободонӣ ва дигар корҳою хароҷоти ба онҳо дахлдошта, ки барои сохтмон, таҷдид ё васеъ кардани он бояд лоиҳа ва сметаи алоҳида тартиб дода шавад.

Агар дар майдони сохтмон аз рӯи лоиҳа (лоиҳаи корӣ) танҳо як иншоотҳои асосӣ, бе сохтмони иншоотҳои ёрирасон (масалан, дар саноат бинои сеҳи таъиноти асосӣ, дар нақлиёт – бинои истгоҳи (вакзали) роҳи оҳан сохта шавад, дар он сурат мафҳуми иншоотҳои сохтмон ба мафҳуми бинокорӣ мувофиқат мекунад.

Ҳангоми сохтмони корхона иншоотҳои берунии хизматгузор ва ёрирасон (шабакаҳои обрасонӣ, канализатсия, гармирасонӣ, газрасонӣ, барқрасонӣ, роҳҳои даромади нақлиёт ва ғайра) иншоотҳои алоҳида мебошанд, ки ба ҳайти сохтмон дохил мешаванд.

Биное, ки якҷанд сеҳ дорад, як иншоот ҳисоб мешавад. Ба сохтмон ва ба иншоотҳои сохтмон дахл надоранд: хароҷоти хариди дастгоҳу машинолоте, ки ба сметаи сохтмон дохил намешаванд; хароҷоти шинондани ниҳоли дарахт (аз ҷумла барои ҳифзи саҳро); хароҷот барои хариди чорвои корӣ ва наслдеҳи соҳаи кишоварзӣ ва дигар корхонаву ташкилотҳо, барои ба нақшагирии асосии заминҳои обёришавандаи мавҷуда, барои корҳои техникийи зироати заминҳое, ки хушконидаи лозим нест, барои зина поя кардани нишебиҳо; хароҷоти лоиҳакашӣ барои сохтмони солҳои оянда; дигар намудҳои қору хароҷоте, ки дар объектҳои амалкунанда, таҷдиду васеъ кардан, таҳқизоти техникий, инчунин корҳои таъмину нигоҳдории иқтидорро талаб намекунанд (масалан, корҳои вобаста ба беҳтариҳои техникий, тадбирҳои зидди сӯхтори дохили сеҳҳо ва ғайра, корҳои дохили бино) ба амал бароварда мешаванд; дӯкунчаҳои савдо ва дорухонаҳо, дӯкунчаҳои сабзавотфурушӣ ва ғайра.

Дар сатрҳои ҳоли маълумоти ҳар кадом сохтмон сабт карда мешавад: аввал маълумоти ҷамъи сохтмон, баъдан маълумоти иншооте, ки ба таркиби он дохил аст, (оид ба маҷмӯи иншоотҳои ба истифода додешаванда, истехсолот, иқтидор), ҷудо карда мешаванд. Агар бинокорон ду ё зиёдтар сохтмонро анҷом медеда бошанд, дар он сурат аввал маълумоти як сохтмон ва ҳамаи объектҳои он баъдан маълумоти дигар сохтмон ва объектҳои онро менависанд.

Дар ин фасл хароҷоти зерин сабт карда намешаванд: хароҷоте, ки ба сохтмони мушаххас дахл надоранд, масалан, хароҷоти хариди дастгоҳу машинолоте, ки ба сметаи сохтмон дохил намешаванд, хароҷоти корҳои лоиҳакашию кашшофӣ сохтмони солҳои оянда.

Номи сохтмон, иншоот, маҷмӯи ба истифода додешаванда, истехсолоту иқтидорҳо дар сутуни А дақиқан мувофиқи ҳуҷҷатҳои лоиҳаю смета навишта мешаванд.

Баъди номи сохтмон хусусияти сохтмон навишта мешавад: сохтмони нав, таҷдиду васеъ кардан, боз- таҷҳизи техникӣ, аз ҳисоби тадбирҳои техникӣю ташкилӣ навишта мешавад. Дар хусусияти сохтмон ҳамон хусусияте навишта мешавад, ки бо ҳуҷҷати лоиҳаю смета дохил карда шудааст.

Корхонаҳои (ташкилотҳои) бинокор баъди номи объект (маҷмӯи иншоотҳо ба истифода додасаванда) сабт мекунад, ки сохтмон аз ҳисоби кадом маблағ анҷом дода мешавад: аз ҳисоби маблағгузори мутамарказӣ; аз ҳисоби маблағи корхона.

Агар сохтмони ҳамаи иншоотҳо танҳо аз ҳисоби маблағгузори мутамарказӣ ё аз ҳисоби маблағи худ корхона ба анҷом дода шавад, дар он сурат дар сатри 10 маълумоти дахлдор сабт карда мешавад.

Агар сохтмонро як пудраткор иҷро кунад, дар сутуни А ном ва тобеъияти идоравии он навишта мешавад. Агар корхоро якчанд ташкилоти пудраткор иҷро намоянд, ному тобеъияти идоравии онҳо баъди номи иншоот дахлдори ҳайати сохтмон навишта мешавад.

Ба ҷумлаи сохтмону иншооте, ки маълумоти онҳо ҳатман бояд дар фасли мазкур сабт гардид, дохил карда мешаванд:

ҳамаи иншоотҳои, ки дар асоси маҷмӯи таҷҳизоти воридотӣ ва дар замон иншоотҳои ҷудогона дар асоси таҷҳизоти ватанӣ анҷом дода шуда бошанд, дар он сурат дар сатрҳои ҳоли аввал маълумоти иншоотҳои бо таҷҳизоти ватанӣ сохташаванда ва баъдан маълумоти ҳар иншооти дар заминаи маҷмӯи таҷҳизоти воридоти сохташаванда навишта мешавад.

Корхона ва иншоотҳои, ки дар амали намудани барномаҳои давлатӣ иштирок мекунад.

Ба истифода дода шудани объектҳои иҷтимоӣю фарҳангӣ

Маълумотҳои ба кор андохтани хонаҳои истиқоматӣ, шифохонаҳо, амбулаторияю дармонгоҳҳо, мактабҳои маълумоти умумӣ, муассисаҳои томактабӣ, омузишгоҳҳои касбӣю техникӣ, толор ва хонаҳои фарҳангӣ, облула, таъминоти оби гарм, канализатсиягузаронӣ ва дигар объектҳои бахши иҷтимоӣ мувофиқи номгешон, ки дар (замимаи 2) сабт шудаанд ва бо нишондоди мақомоти маҳаллии омор, инчунин мақсадҳои инвеститсионӣ аз ҳисоби маблағгузори мутамарказӣ ва маблағи корхона, ташкилот ва дигар маблағгузори иншоотҳо.

Дар сутуни А дар сатрҳои номи объектҳо ва дар сутуни Б-рақами сатре навишта мешавад, ки аз рӯи ин объектҳо дар номгеи нишон дода шудааст.

Ба кор андохтани фондҳои асосӣ ва истифода бурдани маблағгузорӣ.

Маълумотҳои ба кор андохтани фондҳои асосӣ иҷроиши маблағгузориҳои асосӣ аз ҳисоби ҳамаи манбаҳои маблағгузорӣ ва корҳои бинокорию васлсозӣ, насби таҷҳизот, ки дар соли қорӣ иҷро карда шудаанд.

Дар сутуни А дар сатрҳои номи иншоотҳо ва дар сутуни Б-рақами сатре навишта мешавад:

Дар сатри 1 сутуни 2,3,4 дар бораи ба кор андохтани фондҳои асосӣ аз ҳисоби маблағгузорию мутаммарказӣ (2), аз ҳисоби маблағи корхона ва ташкилотҳо (3), ва дигар манбаҳои маблағгузорӣ (4) (хориҷӣ, шахсӣ ва дигарҳо).

Дар сатри 1 сутунҳои 1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,11 ва 12 ҳаҷми умумӣ ба кор андохтани фондҳои асосӣ, маблағгузориҳои асосӣ ва корҳои бинокорию васлсозӣ ҳам истеҳсоли ва ғайриистеҳсоли нишон дода мешавад.

Дар сатри 3 бошад, объектҳои таъиноти истеҳсоли, дар сатри 10-бошад иншоотҳои таъиноти ғайриистеҳсоли.

Сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ аз руи намудҳо

Пур кардани маълумот бо ҳазор сомонӣ бо як аломат пас аз нуқтаи даҳӣ бо ҷамъи афзоянда (январ-март, январ-июн, январ-сентябр, январ-декабр) сурат мегирад.

Дар сатри 102 сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ нишон дод мешавад: хароҷоти сохтмон, таҷдид (аз ҷумла васеъкунӣ ва навсозӣ)-и объектҳои, ки боиси баланд шудани арзиши ибтидоии онҳо мегарданд, ба даст овардани мошин, таҷҳизот, воситаҳои нақлиёт, асбобу анҷоми истеҳсоли ва хоҷагӣ, баҳисобгирии муҳосибии онҳо, ки бо тартиби муқарраршуда барои ҳисоби маблағгузорию берун аз дороиҳои гардон анҷом дода мешаванд, сармоягузориҳо ба объектҳои моликияти зехнӣ; захираҳои биологии парваришшаванда, инчунин хароҷот барои ба даст овардани воситаҳои асосии воридотӣ (мувофиқи СҲМ 2008).

Дар ин сатр сармоягузориҳо аз ҳисоби ҳамаи манбаҳои маблағгузорӣ, аз ҷумла маблағҳои бучетӣ дар асоси баргардонидашаванда ва бебозгашт, қарзҳо, кӯмакҳои техникӣ ва башардӯстона ва созишномаи мубодила ба ҳисоб гирифта мешаванд.

Дар сатри 102 инчунин хароҷоте, ки аз ҳисоби маблағҳои шаҳрвандон ва шахсони ҳуқуқие, ки аз ҷониби ташкилотҳои сохтмонӣ барои сохтмони ҳиссаӣ дар асоси шартномаҳои мутобики қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон тартибдодашуда ҷалб гардида, ба амал бароварда шуданд инъикос мегардад.

Дар баробари ин ба сармоягузориҳо ба сармояи асосӣ маблағҳои шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ, ки дар суратҳисобҳои эскроу ҷойгир шудаанд ва аз ҷониби сохтмончиҳо дар суратҳисобҳои ғайритавозунӣ ба ҳисоб гирифта шудаанд, дохил намешаванд.

Агар ба сохтмончи ҳуқуқ дода шавад, ки аз иштирокчиёни сохтмони ҳиссаӣ бе истифодаи суратҳисобҳои эскроу маблағ ҷалб намояд, пас ин

маблағҳо дар сармоягузорӣ ба сармояи асосӣ ба ҳисоб гирифта шуда, дар **сатри 102** нишон дода мешаванд.

Дар сатри 102 хароҷот барои сохтмон, таҷдид (аз ҷумла васеъкунӣ ва навсозӣ) ва таҷҳизонидани техникий биноҳо ва иншоотҳо, ки аз қорҳои анҷомёфтаи сохтмон ва дигар хароҷоти асосии ба онҳо тааллуқдошта (қорҳои лоиҳакашию ҷустуҷӯӣ, хароҷот барои ҷудо намудани қитъаҳои замин барои сохтмон, пардохти андозии замин (иҷора) дар давраи сохтмон ва ба он монанд) ки ба арзиши инвентарии бино (иншоот) ҳангоми ба истифода додани объект дохил карда мегарданд, инъикос карда мешаванд.

Хароҷот барои сохтмони бино, аз ҷумла хароҷоти алоқаватӣ (коммуникатсия) дохили бино, ки барои истифодабарии он заруранд (тамоми системаи гармидиҳӣ ва канализатсия дохили бино, шабакаи дохилии газ, об, ноқилҳои барқ ва рӯшноӣ, сими телефон, дастгоҳҳои ҳавокашӣ барои мақсадҳои санитарии умумӣ, бардорандаҳо, лифтҳо ва дигар объектҳои ба ин монанд) нишон дода мешаванд.

Хароҷот барои қорҳои сохтмонӣ ва лоиҳакашӣ-ҷустуҷӯӣ ба маблағи ҳаҷми амалан иҷрошуда (сарфи назар аз лаҳзаи пардохти онҳо) дар асоси ҳуҷҷат (маълумотнома) дар бораи арзиши қорҳои иҷрошуда (хароҷот), ки фармоишгар ва ташкилоти иҷрокунандаи қор имзо кардааст, дохил карда мешавад. Ба арзиши қорҳои сохтмонӣ инчунин арзиши масолеҳи фармоишгар, ки ташкилоти сохтмонӣ ҳангоми иҷрои қор дар давраи ҳисоботӣ истифода кардааст ва дар маълумотномаи арзиши қорҳои иҷрошуда, ки фармоишгар ва пудратчӣ (иҷрокунандаи қор) имзо кардаанд, инъикос нагардидааст, дохил карда мешавад.

Дар сатри 103 сармоягузорӣ ба биноҳои истиқоматӣ ва иншоотҳо нишон дода мешавад. Инҳо биноҳои истиқоматӣ, биноҳо ё қисмҳои биноҳоеро дар бар мегиранд, ки пурра ё асосан ҳамчун ҷои истиқомат истифода мешаванд: ба фонди манзил дохил мешаванд (таъиноти умумӣ, хобгоҳҳо, хобгоҳҳои интернатҳо, хонаҳои кӯдакон, хонаҳои пиронсолон ва маъҷубон) ва ба фонди манзил дохил нашудаанд. (хонаҳои коммутаторӣ, хонаҳои боғча, иншоотҳои намуди контейнерии истиқоматӣ, хона-вагонҳои сайёр, иншоотҳои, ки барои манзил мувофиқ карда шудаанд (вагонҳо, контейнерҳо ва дигар объектҳои ба ин монанд).

Дар сатри 105 сармоягузорӣ ба биноҳои ғайриистіқоматӣ, ки таъиноти онҳо ба фароҳам овардани шароити меҳнат, хизмати маишию мадания аҳоли, нигоҳ доштани сарватҳои моддӣ ва ғайра мебошад, нишон дода мешавад. Ба биноҳои ғайриистіқоматӣ биноҳои саноатӣ, кишоварзӣ, тичоратӣ, савдо, маъмурӣ, фароғатӣ, меҳмонхонаҳо, тарабхонаҳо, мактабҳо, беморхонаҳо, зиндонҳо ва дигар иншооти шабеҳ дохил мешаванд.

Дар сатри 106 хароҷот барои ҳамаи намудҳои иншоот нишон дода мешаванд. Ба иншоот объектҳои муҳандисию сохтмоние, ки бо ёрии қорҳои сохтмонӣ васлшуда сохта шудаанд: шохроҳҳо, роҳҳо, роҳи оҳан, хати парвози фурудгоҳҳо ҷойҳои тирпарронӣ, майдончаҳои таълимӣ, нуқтаҳои фармондеҳӣ, купрукҳо, эстакадаҳо, сарбандҳо ва дигар иншооти гидротехникӣ, кубурҳо, хатҳои алоқа, конҳо, иншоотҳои варзишӣ,

иншоотҳои истироҳатӣ, ёдгориҳо ва дигар объектҳои ба ин монанд дохил мешаванд.

Дар сатри 107 сармоягузориҳо барои ободони замин нишон дода мешаванд: хароҷот барои корҳои мелиоративӣ; хароҷот барои гузарондани савияи корҳои техникӣ дар заминҳое, ки хушк карданро талаб намекунанд, зина зина кардани нишебиҳои саҳт, маблағгузориҳои асосӣ барои ба кулӣ беҳтар намудани заминҳо; тоза кардани қитъаҳои замин, мелиоратсия, тағйир додани релеф (хамворкунии худуд), хароҷоти вобаста ба пешгирии обхезӣ, хароҷоти вобаста ба додани ҳуқуқи моликият ба замин.

Дар сатри 109 хароҷот барои хариди воситаҳои нақлиёт нишон дода мешаванд: василаҳои ҳаракаткунандаи роҳи оҳан, нақлиёти автомобилӣ, ҳавоӣ, нақлиёти электрикии шахрӣ.

Арзиши воситаҳои нақлиёт, ки аз рӯи шартҳои иҷораи (лизинги) молиявӣ гирифташуда, аз ҷониби иҷорагир (лизинггиранда) дар ҳисоби ғайритавозунӣ ба ҳисоб гирифташудааст, **дар сатри 109** нишон дода намешавад.

Дар сатри 110 хароҷот барои ба даст овардани таҷҳизоти иттилоотӣ, компютерӣ ва телекоммуникатсионӣ (минбаъд - ТИК) нишон дода мешаванд. Ба онҳо таҷҳизоти иттилоотӣ, мошинҳо ва таҷҳизоти мукамал, ки барои табдил додан ва нигоҳ доштани иттилоот пешбинӣ шудаанд ва ба онҳо дастгоҳҳои идоракунии электронӣ, чузъҳои электронӣ ва ғайра, ки қисмҳои ин мошинҳо ва таҷҳизот мебошанд, дохил мешаванд. Ба таҷҳизот барои ТИК инчунин навъҳои гуногуни моҳшинҳои ҳисоббарор, аз ҷумла шабакаҳои ҳисоббарор, дастгоҳҳои мустақили вуруд барномаи маълумотҳо, инчунин таҷҳизот барои системаҳои алоқа – таҷҳизоти интиқол ва қабули алоқаи радиоӣ, радиошунавонӣ ва телевизион, таҷҳизоти алоқаи барқӣ дохил мешаванд.

Дар сатри 111 хароҷот барои ба даст овардани дигар мошину таҷҳизот (ба сметаи сохтмон дохилшуданд ва дохил карда нашудаанд), инчунин хароҷоти васли борбардору нақлиёти барқӣ, насосу компрессор ва дигар таҷҳизоти дар маҳалли кори доимӣ қарордошта, тафтиш ва санҷидани сифати васлкунӣ (озмоиши инфиродии навъҳои алоҳидаи мошину механизмҳо ва озмоиши маҷмуии ҳамаи навъҳои таҷҳизот) нишон дода мешаванд.

Дар ин сатр инчунин, хароҷот барои хариди асбобу анҷоми истехсолӣ ва рӯзгор, аз ҷумла мебел дохил мешаванд.

Ба таҷҳизоте, ки барои тайёр кардани онҳо бо истехсолкунандагони онҳо мувофиқи дараҷаи тайёр будани қисмҳои алоҳида, ҳисобу китоби фосилавӣ анҷом дода мешавад, маблағҳое, ки фармоишгар дар асоси санадҳо дар бораи дараҷаи тайёр будани қисмҳои таҷҳизот барои пардохт қабул кардааст, инъикос карда мешавад.

Дар ин сатр ҳамчунин арзиши мошину таҷҳизоте, ки дар ҳисоби «Таҷҳизот барои васлкунӣ» ба ҳисоб гирифта шудаанд, нишон дода мешавад.

Дар сатри 111 нишон дода намешаванд:

- мошину таҷҳизоте, ки бо мақсади бозфурӯшӣ харида шудаанд;

- таҷҳизоти санитарӣ-техникӣ ва дигар, ки ба арзиши биноҳо тааллуқ доранд;

- хароҷоти ба кор андохтан: санҷиши омодагии истеҳсолот, сеҳҳо ва агрегатҳои нав барои ба кор андохтани онҳо бо роҳи озмоиши маҷмӯии (таҳти сарборӣ) ҳамаи мошину механизмҳо (истифодаи озмоишӣ) бо истеҳсоли маҳсулоти дар лоиҳа пешбинишуда; танзими таҷҳизоте, ки ба арзиши аслии маҳсулот (кор, хизмат) дохил мешавад;

- арзиши мошину таҷҳизоте, ки аз рӯи шартҳои иҷораи (лизинги) молиявӣ гирифташуда, аз ҷониби иҷорагир (лизинггиранда) дар ҳисоби ғайритавозунӣ ба ҳисоб гирифташудааст.

Дар ин сатрҳо инчунин арзиши мошинҳо, таҷҳизот, ТИК, воситаҳои нақлиёт (аз ташкилотҳои болоӣ, ба сифати кӯмаки техникӣ ва башардӯстона, аз ҳисоби барномаҳои мақсаднок) гирифташуда (нав ва тавассути воридот) ва дар баҳисобгирии муҳосибӣ ҳамчун воситаҳои асосӣ қабул карда шудаанд, нишон дода мешаванд.

Дар сатри 113 аз сатри 112 хароҷот барои ташаккули подаи ҳайвонҳои корӣ, маҳсулдеҳ ва зотӣ ҷудо карда мешаванд: арзиши чорвои калони шохдори барои подаи асосӣ харидашуда, аз ҷумла хароҷоти дастраскунии он, хароҷоти парвариши чорвои ҷавони маҳсулдеҳ ва корӣ дар хоҷагӣ ва ба подаи асосӣ гузарондашуда.

Дар сатри 114 аз сатри 112 хароҷот барои кишт ва парвариши зироатҳои бисёрсола (ниҳолҳои меваю буттамеваи ҳама намудҳо, кабудизоркунӣ ва дарахтони ороишӣ, минтақаҳои ҷангали муҳофизатӣ ва дигар, ниҳолшинонии сунъии боғҳои ботаникӣ ва дигар муассисаҳои илмӣ-тадқиқотӣ) ҷудо карда мешаванд.

Дар сатрҳои 115-120 сармоягузориҳо ба моликияти зеҳнӣ инъикос мегарданд. Ба инҳо маҳсулоти зеҳние дохил мешаванд, ки натиҷаи фаъолияти ақлонӣ, зеҳнӣ, рӯҳонӣ, тадқиқот, коркард, навоарӣ, фаъолиятҳои оид ба иқтишоф ва арзёбии захираҳои канданиҳои фойданок, ки имкони ба даст овардани донишҳое, ки коркардкунандагон метавонанд ба манфиати худ дар истеҳсолот фурӯшанд ё истифода баранд, зеро истифодаи ин донишҳо тавассути қонунҳо ва Ҳимояи ҳуқуқӣ (патент, ҳуқуқи муаллифӣ, ҳуқуқҳои вобаста ба он) ё Ҳимояи дигар (ҳифзи ташкилию техникӣ: масалан, татбиқ намудани тартиботи сирри тиҷоратӣ нисбат ба натиҷаҳои дар рафти тадқиқоти илмӣ ба даст овардашуда, бо мақсади пешгирӣ кардани истифодаи онҳо аз тарафи дигарон бе иҷозати ташкилот) маҳдуд гариданд, мебошанд.

Ба объектҳои моликияти зеҳнӣ инҳо дохил мешаванд: асарҳои илмӣ ва дигар намудҳои фаъолияти эҷодӣ дар соҳаи истеҳсолот (тадқиқотҳои илмӣ, конструкторӣ ва натиҷаҳои онҳо, сирри тиҷоратӣ, инчунин маълумоте, ки дар натиҷаи иқтишоф ва арзёбии захираҳои канданиҳои фойданок ба даст омадаанд, нармафзор ва маҳзани маълумотҳо барои компютерҳо); нусхаҳои аслии асарҳои фароғатӣ, адабиёт ва санъат; дигар объектҳои моликияти зеҳние, ки дар баҳисобгирии муҳосибӣ ҳамчун дороиҳои ғайримоддӣ қабул шудаанд.

Дар сатри 116 аз сатри 115 харочот барои корҳои илмию тадқиқотӣ, таҷрибавию лоихакашӣ ва технологие, ки ташкилотҳо (ба истиснои карзӣ) бо қувваи худ ё ҳамчун фармоишгари шартномавии ин корҳо иҷро мекунанд, ки натиҷаи онҳо дар баҳисобгирии муҳосибӣ ҳамчун дороиҳои ғайримоддӣ ба ҳисоб гирифта мешавад, ҷудо карда мешаванд. Дар ин сатр инчунин корҳои корҳои илмию тадқиқотӣ, таҷрибавию лоихакашӣ ва технологӣ, ки аз рӯи онҳо натиҷаҳои ба даст оварда шудаанд, ки таҳти ҳимояи ҳуқуқӣ мебошанд, вале бо тартиби муқарраршуда ба расмият дароварда нашудаанд ё барои онҳо натиҷаҳои ба даст оварда шудаанд, ки тибқи меъёрҳои ҷорӣ қонунгузорӣ таҳти ҳимояи ҳуқуқӣ нестанд, ба инобат гирифта мешаванд.

Натиҷаи тадқиқотҳои илмӣ ва конструкторӣ ихтирооти моделҳои фойданок, намунаҳои саноатӣ, дастовардҳои селекционерӣ, топологияи микросхемаҳои интегралӣ, сирри истехсоли (ноу-хау), асарҳои меъморӣ, шахрсозӣ ва санъати боғдорӣ, аз ҷумла дар шакли лоихаҳо, расмҳо, тасвирҳо ва тарҳҳо мебошанд.

Дар сатри 117 аз сатри 115 харочот барои иқтишоф ва арзёбии захираҳои канданиҳои фойданок ҷудо карда мешавад. Ба инҳо хароҷоти пармакунии ҷустуҷӯӣ барои гирифтани намунаҳои хок ҳангоми корҳои сохтмон, пармакунии ҷустуҷӯӣ ҳангоми тадқиқоти геофизикӣ, геологӣ ва ба ин монанд, пармакунии ҷохҳои иқтишофии нафт, газ ва канданиҳои фойданоки саҳт (аз ҷумла қонҳои пароканда), аз ҷумла дар минтақаҳои тунуқобаи баҳрҳо ва уқёнусҳо; хароҷот барои ҳуқуқи иҷроии корҳои ҷустуҷӯӣ, арзёбии қонҳои фойданок ва (ё) иқтишофи канданиҳои фойданок; хароҷот барои гирифтани маълумот дар бораи натиҷаҳои тадқиқоти топографӣ, геологӣ ва геофизикӣ, натиҷаҳои пармакунии ҷустуҷӯӣ, натиҷаҳои гирифтани намуна ва дигар маълумоти геологӣ дар бораи қабри замин; хароҷот барои арзёбии мувофиқати тижоратии лоихаҳо.

Дар сатрҳои 118 аз сатри 115 хароҷот барои офаридан ва ба даст овардани нармафзори компютерӣ ҳам барои системаи компютерӣ (аз ҷумла маҳсулоти нармафзоре, ки ташкилотҳо ба онҳо ҳуқуқи истисноӣ надоранд, инчунин пардохт барои насби нармафзор) ва ҳам барои нармафзори барномавии амалӣ ва маҳзани маълумотҳо, ки ба онҳо маҷмӯи файлҳои маълумотҳо, ки мувофиқи қоидаҳои муайян ташкил карда шудаанд ва дар хотираи компютер нигоҳ дошта шуда, вазъи кунунии соҳаҳои муайяни предметро тавсиф мекунанд ва барои қонеъ гардонидани талаботи иттилоотии истифодабарандагон истифода мегардад дохил мешаванд, ҷудо карда мешавад.

Дар сатри 119 аз сатри 115 хароҷот барои офаридан ва ба даст овардани асарҳои фароғатӣ, адабиёт ва санъат ҷудо карда мешавад. Ба онҳо филмҳои асли, сабтҳои овозӣ, дастнависҳо, лентаҳои магнитӣ, моделҳо ва ғайра дохил мешаванд, ки дар он асарҳои театрӣ ва дигар асарҳои драмавӣ сабт ё аз нав эҷод карда мешаванд (таҷассум мешаванд), барномаҳои радио ва телевизион, намоишҳои мусиқӣ (консертҳо), чорабиниҳои варзишӣ, асарҳои адабӣ ва бадеӣ, асарҳои наққошӣ, ҳайкалтарошӣ, графика, дизайн, ҳикояҳои графикӣ, комиксҳо ва дигар асарҳои санъати тасвирӣ, асарҳои ҳунарий ва

намоишсозӣ, асарҳои суратгирӣ ва асарҳое, ки бо усулҳои шабеҳ ба суратҳо, фонограммаҳо гирифта шудаанд.

Дар сатри 120 дигар маҳсулоти моликияти зеҳнӣ ба монанди маҳсулоте, ки фондҳои асосӣ мебошанд, вале ба ҳеҷ кадоме аз ҷузъҳои ин категорияи дар боло баррасишуда дохил карда нашудаанд, нишон дода мешавад.

Дар сатри 124 хароҷот барои ба даст овардани захираҳои табиӣ, ки ҳамчун захираҳои пайдошудаи табиӣ мебошанд, аз қабилҳои замин, захираҳои об, ҷангалзорҳои худруй ва захираҳои маъданҳои ғоиданок, ки арзиши иқтисодӣ доранд, нишон дода мешаванд.

Дар сатри 125 хароҷот барои гирифтани қитъаҳои замин ва объектҳои истифодаи табиат дар асоси ҳуҷҷатҳои аз ҷониби мақомоти давлатии идораи замин ва заминсозӣ аз рӯи ҳисобномаҳои пардохтшуда ё барои пардохт қабулшуда нишон дода мешавад. Дар сатри мазкур хароҷоти вобаста ба додани ҳуқуқи истифодаи объектҳои зикршуда инъикос намеёбад.

Барои гирифтани қитъаҳои замин, аз ҷумла додани ҳаққи замин ҳангоми харидан, гирифтани (харидани) қитъаҳои замин барои сохтмон ва объектҳои истифодаи табиат.

Замин аз қитъаи замин, аз ҷумла ҳоки рӯи замин ва ҳама гуна обҳои рӯизаминӣ иборат аст, ки ба онҳо ҳуқуқи моликият муқаррар карда мешавад ва моликони онҳо дар натиҷаи истифодаи онҳо ғоидаи иқтисодӣ ба даст оварда метавонанд. Ба арзиши замин инҳо дохил намешаванд: арзиши ҳама намуди биноҳои иншоотҳо, ки дар он сохта шудааст ё дар болои он мегузаранд; арзиши зироатҳо, дарахтон ва ҳайвонот; арзиши канданиҳои ғоиданоки маъданӣ ва энергетикӣ; арзиши захираҳои биологии истифоданашуда ва захираҳои оби дар зер замин ҷойдошта.

Дар сатри 126 хароҷот барои ба даст овардани захираҳои канданиҳои ғоиданоки маъданӣ ва энергетикӣ, ки аз захираҳои маъданӣ ва энергетикӣ дар рӯи замин ё зеризамин ҷойгиршудаанд ва барои истифода аз ҷиҳати иқтисодӣ бо назардошти технологияи мавҷуда ва нархҳои нисбӣ муфид мебошанд, ҷудо карда мешаванд.

Дар сатри 127 хароҷот барои захираҳои биологии коркардшуда, ки аз ҳайвонот, паррандагон, моҳӣ ва наботот иборат аст, ки ҳам як маротибагӣ ва ҳам якҷанд маротибагӣ маҳсулот меоранд, ҷудо карда мешаванд. Барои онҳо ҳуқуқи моликият муқаррар ва таъмин карда шуда бошад ҳам, вале афзоиши табиӣ ва такрористехсолкунии онҳо таҳти назорат, масъулият ва роҳбарии бевоситаи воҳидҳои институтсионалӣ намебошад.

Дар сатри 128 захираҳои обе, ки аз захираҳои обҳои рӯизаминӣ ва зеризаминӣ барои истихроҷ истифодашаванда то он дараҷае, ки маҳдудияти онҳо таъмини ҳуқуқи моликият ва/ё ҳуқуқи истифода, арзёбии бозорӣ ва баъзе тадбирҳои назорати иқтисодиро тақозо мекунад ҷудо карда мешавад. Агар имконнопазирии ҷудо кардани арзиши обҳои рӯизаминӣ аз заминҳои ба он алоқаманд бошад, тамоми дороиҳо бояд ҳамчун қисми зиёди арзиши умумӣ гурӯҳбандӣ карда шаванд.

Дар сатри 129 дигар захираҳои табиӣ, ки дар **сатри 125-129** ҳисоб нашудаанд, ҷудо карда мешаванд.

Дар сатри 130 хароҷот барои ба даст овардани қарордодҳо, шартномаҳои иҷора, иҷозатнома (аз ҷумла ҳуқуқи истифодаи объектҳои табиӣ), ки дар баҳисобгирии муҳосибӣ ҳамчун дороиҳои ғайримоддӣ инъикос ёфтаанд, яъне он дороиҳои ғайримоддӣ, ки натиҷаи фаъолияти зеҳнӣ махсуб намеёбанд ва дороиҳои истехсолшуда ҳисобида намешаванд, зеро онҳо ба натиҷаҳои амалиёти ҳуқуқӣ ё муҳосибӣ алоқаманданд, ҷудо карда мешаванд.

Ба қарордодҳо, шартномаҳои иҷора, иҷозатномаҳо - шартномаҳои иҷораи молиявӣ (лизингӣ), иҷозатнома барои истифодаи захираҳои табиӣ, барои машғул шудан ба баъзе намудҳои фаъолият, ҳуқуқҳо барои дар оянда гирифтани мол ва хизматрасониҳо дар асоси истисноӣ дохил мешаванд.

Дар сатри 131 хароҷот барои ба даст овардани шартномаҳои муомилоти лизинги амалиётӣ нишон дода мешавад.

Шартномаҳои муомилоти лизинги амалиётӣ – инҳо ҳуқуқҳои моликияти шахси сеюм, ки ба воситаҳои асосӣ дохиланд мебошанд. Масалан, вақте ки барои иҷорагири бино иҷорапулии муқарраргардида бошад, аммо дар сурати набудани шартномаи иҷора метавонист аз бино маблағи зиёдтар ситонида шавад. Агар дар ин шароит иҷорагир метавонад биноро ҳам ба таври қонунӣ ва ҳам амалан ба иҷора диҳад, пас вай дороие ба монанди шартномаҳои лизинги амалиёти муомилоти бозорӣ дорад.

Дар сатри 132 хароҷот барои гирифтани иҷозатномаи истифодаи захираҳои табиӣ нишон дода мешавад.

Иҷозатнома барои истифодаи захираҳои табиӣ – ин ҳуқуқҳои моликияти шахси сеюм ба захираҳои табиӣ мебошанд. Масалан, шахсе, ки квотаи моҳидорӣ дорад ва метавонад онро ҳам ба таври қонунӣ ва ҳам амалан ба шахси дигар фурӯшад.

Дар сатри 133 хароҷоти гирифтани иҷозатнома барои машғул шудан ба баъзе намудҳои фаъолият нишон дода мешавад.

Иҷозатнома барои машғул шудан ба намудҳои муайяни фаъолият дар ҳолатҳои зерин сурат мегирад:

а. шумораи иҷозатномаҳо маҳдуд аст ва ба дорандагони иҷозатнома имкон медиҳад, ки фоидаи инҳисорӣ ба даст оранд;

б. фоидаи инҳисорӣ, ки ба истифодаи дороиҳои шахси иҷозатнома диҳанда алоқаманд набошад,

с. дорандаи иҷозатнома ҳуқуқи қонунӣ ва амалии фурӯхтани иҷозатномаро ба шахси сеюм дошта бошад.

Чунин иҷозатномаҳо пеш аз ҳама мақомоти идоракунии давлатӣ медиҳанд, вале метавонанд аз ҷониби дигар ташкилотҳо дода шаванд.

Дар сатри 134 хароҷот барои гирифтани ҳуқуқи дар оянда гирифтани мол ва хизматрасониҳо ба таври истисноӣ нишон дода мешавад. Ин аст, ки як тарафе, ки дар оянда барои бо нархи муқарраршуда шартномаи хариди мол ё хизматрасонӣ бастааст, метавонад ўҳдадории тарафи дуюмро оид ба шартнома ба шахси сеюм диҳад.

